

Z E S Z Y T Y BRE Bank-CASE

W a r s z a w a 2 0 0 1

ROZWÓJ I RESTRUKTURYZACJA SEKTORA BANKOWEGO W POLSCE – DOŚWIADCZENIA JEDENASTU LAT

BRE BANK SA

**Centrum Analiz
Społeczno-Ekonomicznych**

Publikacja jest kontynuacją serii wydawniczej Zeszyty PBR-CASE

CASE-Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych, Fundacja Naukowa
00 – 944 Warszawa, ul. Sienkiewicza 12

BRE Bank SA
00 – 950 Warszawa, ul. Senatorska 18

Copyright by: CASE-Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych, Fundacja Naukowa i BRE Bank SA

Redakcja Zeszytów

Redakcja naukowa
Ewa Balcerowicz
Sekretarz Zeszytów
Krystyna Olechowska

Autorzy
David Hexter
Alicja Kornasiewicz
Wojciech Kostrzewa
Maria Wiśniewska

Opracowanie graficzne
Agnieszka Bury

DTP
SK Studio

ISSN 1233-121X

Wydawca
CASE-Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych, Fundacja Naukowa, 00 - 944 Warszawa, ul. Sienkiewicza 12
Nakładca
BRE Bank SA, 00-950 Warszawa, ul. Senatorska 18

Oddano do druku w kwietniu 2001 r. Nakład 600 egz.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
Alicja Kornasiewicz – POLSKI SEKTOR BANKOWY 1989 – 2000– OSIĄGNIĘCIA I NIEPOWODZENIA	7
Sukcesy	7
Porażki	13
Wyzwania	13
Wojciech Kostrzewa – JEDENAŚCIE LAT ROZWOJU SYSTEMU BANKOWEGO W POLSCE	15
Sukcesy	15
Reforma	15
Prywatyzacja	16
Różnicowanie systemu bankowego w latach 1989 – 2000	16
Osiągnięcia i słabości polskiego sektora bankowego	17
Porażki	19
Zakończenie	19
Maria Wiśniewska – PERSPEKTYWY POLSKIEGO SEKTORA BANKOWEGO W NADCHODZĄCYM DZIESIĘCIOLECIU W ŚWIETLE GLOBALIZACJI I ROSNĄCEJ KONKURENCJI	21
Sektor bankowy a integracja z UE	21
Tendencje i obszary zmian polskiego rynku usług finansowych	22
Wpływ nowych technologii na strategię banków i ich zdolność do konkurowania	24
David Hexter – POLSKI SYSTEM BANKOWY – MODEL BANKOWOŚCI W OKRESIE TRANSFORMACJI	27

LISTA UCZESTNIKÓW SEMINARIUM

Beata Arasim	PAP	Wojciech Kwaśniak	NBP GINB
Tadeusz Baczek	INE PAN	Jerzy Kwieciński	Unia Europejska Przedstawicielstwo w Polsce
Leszek Balcerowicz	Narodowy Bank Polski	Krzysztof Lis	IRB
Tomasz Banasik	Politechnika Świętokrzyska	Anna Łupina	SGH
Paweł Bieńkowski	Interfax	Jan Macieja	INE PAN
Joanna Billewicz-Fotowicz	Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych	Waldemar Markiewicz	ProCapital
Barbara Błaszczak	Fundacja CASE	Miroslaw Maszybrocki	DAEWOO TU SA
Marzena Borowiec	Polski Koncern Naftowy	Krystyna Olechowska	Fundacja CASE
Magdalena Bręczewska	Trybuna	Tadeusz Oldakowski	KIR SA
Jerzy Byra	Prestiż	Stanisław Pacuk	Kredyt Bank SA
Małgorzata Dobrzyńska	AmerBank SA	Jakub Papierski	Deutsche Bank Polska SA
Barbara Durka	Instytut Koniunktur i Cen	Leszek Pawłowicz	Gdańska Akademia Bankowa
Miroslaw Dusza	Narodowy Bank Polski	Ryszard Pazura	Bank Gospodarstwa Krajowego
Michał Dwurzyński	Kredyt Bank SA	Ewa Piechal	PKO BP SA
Wojciech Dziewulski	Bud-Bank SA	Jerzy W. Pietrewicz	Bank Ochrony Środowiska SA
Gerard Ferent	Société Générale-Warsaw Branch	Katarzyna Piętka	CASE
Irena Folta	Bank Przemysłowo-Handlowy	Henryk Pyrka	Bank Współpracy Europejskiej SA
Maciej Fornalczyk	CDC Comper	Wojciech Rogowski	Narodowy Bank Bolski
Sławomir Gburczyk	SBR Samopomoc Chłopska	Leszek Sadkowski	Infor
Krystyna Glazer	Bank Pekao SA	Ewa Sadowska-Cieślak	Narodowy Bank Polski
Marta Gołajewska	Narodowy Bank Polski	Andrzej Sławiński	Narodowy Bank Polski
Piotr Góralewski	BDM PKO BP SA	Maciej Sobolewski	CASE
Michał Górzynski	CASE	Jan K. Solarz	Narodowy Bank Polski
Miroslaw Gronicki	BIG Bank Gdański SA	Małgorzata Sosnowska	AmerBank SA
Włodzimierz Grudziński	BISE SA	Piotr Sota	Ministerstwo Finansów
Waldemar Grzegorzczak	Rzeczpospolita	TMałgorzata Stępień	International Finance Corporation
David Hexter	EBOR	Andrzej Stec	Gazeta Wyborcza
Hubert A. Janiszewski	Deutsche Bank Polska SA	Michał Stryjecki	MSP
Anna Jaros	Ambasada USA	Piotr Szpunar	Narodowy Bank Polski
Zofia Józwiak	Życie	Przemysław Szubański	Businessman
Antoni Kantecki	Fundacja Edukacji i Badań Bankowych	Urszula Szyperska	Polityka
Jakub Karnowski	Narodowy Bank Polski	Andrzej Śniecikowski	IBD Zmiany SA
Ewa Kawecka	BFG	Remigiusz Tarka	Dom Maklerski BIG BG
Kazimierz Kirejczyk	REAS Sp. z o.o.	Piotr Tefelski	PBK SA
Barbara Kluza	Uniwersytet Warszawski	Robert Tkaczyk	AIG Poland Insurane Company SA
Krzysztof Kluza	Bank Handlowy SA	Piotr Tomaszewski	Bank Poczty SA
Jerzy Kłoczowski	Instytut Europy Środkowo-Wschodniej	Andrzej Tuszyński	MSP
Michał Kobosko	Puls Biznesu	Tomasz Uchman	Business Centre Club
Radosław Koniar	BRE Bank SA	Dorota Wesołowska	Agencja Unia-Press
Alicja Kornasiewicz	CA IB	Ewa Wilk	Narodowy Bank Polski
Wojciech Kostrzewa	BRE Bank SA	Łukasz Wilkowicz	Gazeta Bankowa
Jan Kowalczyk	RCSS	Maria Wiśniewska	Pekao SA
Marzena Kowalska	Wood & Company SA	Grażyna Wojciechowicz	Fundacja CASE
Marek Kozak	Polska Agencja Rozwoju Regionalnego	Jacek Wojciechowicz	Biuro Banku Światowego w Polsce
Ewa Krukowska	Reuters	Richard Woodward	CASE
Maciej Krzak	Bank Handlowy w Warszawie SA	Marek Wrzosek	Kredyt Bank SA
		Marcin Zaremba	Narodowy Bank Polski
		Teresa Zięcina	Ministerstwo Finansów
		Bogda Żukowska	Warsaw Business Journal

WPROWADZENIE

Banki będą trzonem instytucji finansowych i najważniejszym źródłem kapitału dla podmiotów gospodarczych – takie było podstawowe założenie reformatorów i autorów przyszłego kształtu systemu finansowego w Polsce. Reforma systemu bankowego zapoczątkowana pod koniec lat osiemdziesiątych zasadniczo zmieniła dotychczasowy obraz systemu bankowego w Polsce. Drugim, równie ważnym wydarzeniem dla dalszego rozwoju systemu bankowego był proces prywatyzacji banków, zainicjowany przez rząd na początku lat dziewięćdziesiątych. Reforma miała w pierwszej kolejności doprowadzić do powstania konkurencyjnego systemu bankowego. Oczekiwano, że uruchomienie mechanizmów konkurencji nastąpi w wyniku zwiększenia liczby sprzedawców, czyli banków. W tym celu należało umożliwić zakładanie nowych banków oraz otworzyć dostęp do krajowego rynku usług bankowych, w tym także dla banków z udziałem kapitału zagranicznego. Otwarcie miało również zapewnić inne korzyści w postaci możliwości pozyskania know-how i nowoczesnej technologii bankowej. Budowa prawdziwie konkurencyjnego systemu wymagała także likwidacji ograniczeń w zakresie korzystania przez podmioty gospodarcze z usług banków (m.in. rezygnacji z przypisania klienta do konkretnego oddziału banku). Wreszcie liczono, że sprawny system bankowy oferujący atrakcyjne warunki finansowe będzie zachęcać do gromadzenia oszczędności w ramach polskiego systemu bankowego. Realizacja powyższych celów wymagała zasadniczych zmian organizacyjno-prawnych. W styczniu 1989 r. zostały uchwalone dwa akta prawne w formie ustaw o fundamentalnym znaczeniu dla nowego systemu bankowego. Było to Prawo bankowe i ustawa o NBP. Uregulowania te wraz z kolejnymi wprowadzonymi przepisami i aktami wykonawczymi stworzyły ramy formalno-prawne do funkcjonowania polskiego systemu bankowego, również po przełomie ustrojowym 1989/1990.

Zgodnie z założeniami reformy podjęto także działania w kierunku rozbudowy systemu bankowego. Pierwszym krokiem na tej drodze było zniesienie monopolu NBP i przywrócenie pełnej samodzielności Powszechnej Kasie Oszczędności. Dalsze ważne zmiany struktury bankowej przypadają na 1989 r., kiedy to na mocy rozporządzeń Rady Ministrów rozpoczęto działalność dziewięć banków, które zostały wydzielone z sieci banku centralnego. Zapoczątkowano w ten sposób proces nieskrępowanego powstawania nowych instytucji finansowych, czemu sprzyjała względnie liberalna polityka licencyjna lat 1989/1992. W efekcie utworzono ponad 80 nowych banków, wśród których znalazły się także spółki z udziałem kapitału prywatnego, jak i (w nielicznych wypadkach) zagranicznego.

Skala przeprowadzonych w ramach reformy prac była imponująca, tym bardziej, że wiele zagadnień wymagało opracowania stosownych regulacji od podstaw. W 1989 i w latach późniejszych określono kryteria warunkujące powołanie banku i otrzymanie licencji na prowadzenie działalności, w tym szczegółowe wymogi w zakresie minimalnej wielkości kapitału założycielskiego, kompetencji zarządu, zestawu i treści dokumentów. Stworzono zasady rachunkowości bankowej przystosowanej do wymogów sprawozdawczości oraz do prowadzenia polityki pieniężnej. Wprowadzono powszechny obowiązek publikacji przez banki rocznych sprawozdań finansowych po ich zbadaniu przez audytora i przyjęciu przez walne zgromadzenia akcjonariuszy.

Powstały także instytucje i regulacje zapewniające bezpieczeństwo nowego systemu bankowego. Utworzono m. in. nadzór bankowy w ramach Narodowego Banku Polskiego, który wyposażono w stosowne narzędzia kontroli (badanie spra-

wozdawczości banków, inspekcja na miejscu, prawo do wydawania zaleceń, itd.). Opracowano zasady ustalania norm prężności bankowej przez prezesa NBP (współczynnik wypłacalności, współczynniki płynności; normy dopuszczalnej koncentracji należności, normy dopuszczalnych pozycji walutowych itd.), a także wprowadzono instrumenty polityki pieniężnej, takie jak operacje otwartego rynku, rezerwy obowiązkowe, kredyty refinansowe, a także stopy banku centralnego.

Otwarcie polskiego systemu bankowego na obcy kapitał, szczególnie po 1994 r., doprowadziło do powstania dużej i zróżnicowanej grupy tzw. banków zagranicznych. W jej skład wchodziły oddziały banków zagranicznych, banki samodzielne utworzone przez instytucje zagraniczne, a także banki z większościowym udziałem kapitału zagranicznego. To właśnie banki tej ostatniej grupy, której powstanie zapoczątkowały BRE Bank, WBK i Bank Śląski, stanowią dziś trzon polskiego systemu bankowego i 13 z 15 największych instytucji. Obserwowany rozwój działalności przekłada się na systematyczny wzrost udziału tej grupy banków w rynku (z 15% w 1996 r. do 70% w 2000 r. w aktywach i z 26,1% do 78,9% w kapitałach własnych całego systemu bankowego). Z punktu widzenia rozwijania konkurencji banki te, charakteryzujące się stabilnym akcjonariatem oraz wyposażone w nowoczesne narzędzia zarządzania i technologię, stały się wzorcem jakościowym. Stanowiły swego rodzaju punkt odniesienia dla banków krajowych, które starały się naśladować ich postępowanie, co powodowało generalne podniesienie poziomu i jakości obsługi bankowej.

Doświadczenia jedenastu lat rozwoju i restrukturyzacji sektora bankowego w Polsce były przedmiotem dyskusji panelowej podczas 52 seminarium BRE-CASE, które odbyło się 8 marca 2001 roku w Warszawie. Do dyskusji organizatorzy zaprosili przedstawicieli banków działających w Polsce oraz EBOR-u.

W Zeszycie zamieszczamy wystąpienia czworga panelistów: Alicji Kornasiewicz, prezesa CA IB Polska, Wojciecha Kostrzewy, prezesa BRE Banku SA, Marii Wiśniewskiej, prezesa Banku Peako SA oraz Davida Hextera, dyrektora Zespołu ds. Instytucji Finansowych EBOR-u w Londynie.

Prezentowane w Zeszycie teksty są rozszerzonymi wersjami wystąpień wygłoszonych na marcowym seminarium. Zostały przygotowane specjalnie na potrzeby seminarium i niniejszej publikacji, za co ich Autorom organizatorzy składają serdeczne podziękowanie.